

SIYASİ PARTİLERİN İSİM, AMBLEM VE RUMUZLARININ SIYASİ PARTİ SİCİLİNDEN TERKİN EDİLMESİ*

ANNULMENT OF NAMES, EMBLEMS AND NICKNAMES OF POLITICAL PARTIES FROM POLITICAL PARTY REGISTER

Fatih GÜLER**

ÖZET

Siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları, siyasi partileri diğer siyasi partilerden ayırt etmeye yarayan önemli bir unsurdur. Bazı siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarında yer alan genel ifadeler dahi zaman içerisinde sadece o siyasi Parti'nin tüzel kişiliği ile anılır duruma gelebilir. Siyasi partiler için hayati önemi olan isim, amblem ve rumuzların hukuk düzeni tarafından korunması esastır. Siyasi Partiler Kanunu'nun sistematığı ilk önce "orantılılık" ilkesine aykırı şekilde siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları ile ilgili aykırılıkları "kapatma" ile müeyyidelendirmiş sonra da "elverişlilik" ilkesine aykırı şekilde "ihtar" ile müeyyidelendirmiştir. 2014 yılında yapılan düzenleme ile "gereklilik" ilkesi ile uyumlu "terkin" müeyyidesi benimsenmiştir. Çalışmada siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarının siyasi parti sicilinden terkin edilmesi konusu, Anayasa Mahkemesi içtihatları ışığında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Parti, Amblem, Rumuz, Terkin, İltibas.

* Araştırma Makalesi.

Makale gönderim tarihi: 25.02.2021

Makale kabul tarihi: 28.06.2021

** Dr., Öğretim Görevlisi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

E-posta: fatih.guler@comu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5365-5700>

ABSTRACT

The names, emblems and nicknames of political parties are an important element that distinguishes political parties from other political parties. Even general expressions in the names, emblems and nicknames of some political parties may become known only with the legal personality of that political party over time. It is essential that names, emblems and nicknames, which are vital for political parties, be protected by the legal order. The systematic of the Law on Political Parties first sanctioned the violations of the names, emblems and nicknames of political parties with “closure” contrary to the principle of “proportionality” and then sanctioned them with a “warning” contrary to the principle of “convenience”. With the regulation made in 2014, the “annulment” sanction in line with the “necessity” principle were adopted. In the study, the issue of annulment the names, emblems and nicknames of political parties from the registry of political parties was discussed in the light of the case law of the Constitutional Court.

Key Words: Political Party, Emblem, Nickname, Annulment, Confusion.

GİRİŞ

Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak siyasi partiler, tanınırlıklarını, siyasi kimliğini ve imajını oluşturan isimleri, amblemleri ve rumuzları marifetiyle sağlamaktadırlar.¹ Siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzlarının oy verme davranışında seçmenlerin üzerinde olumlu bir algı yarattığı ve siyasal iletişim anlamında olumlu veriler ortaya koyduğu söylenebilir.²

Siyasi partinin rumuzu olan kısaltılmış adı, o siyasi partiye özgü olan ve siyasi partinin adından bağımsız bir şekilde siyasi partiyi tanıtan bir unsurdur. Siyasi partilerin kurumsal sunumunu başlatan amblemler ise siyasi partinin tüm basılı ve görsel materyallerine yansyarak³ siyasi partinin seçmene ulaştırmak istediği toplumsal mesajın ana taşıyıcılarından. Bunlar arasında şüphesiz en önemlisi ise siyasi partinin adıdır. Siyasi partinin adı, siyasi partiyi diğer siyasi partilerden ayırt etmeye ve özelleştirmeye yarayan belirgin bir unsurdur.

Siyasi partiler anayasal güvenceleri gereği önceden izin almadan serbestçe kurulurlar ve bu çerçevede serbestçe isimlerini, amblemlerini ve rumuzlarını belirlerler. Hukuk düzeninden beklenen siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzlarının korunması amacıyla ölçülülük ilkesi ile uyumlu bir takım tedbirler alınmasını sağlamaktır. Ölçülülük ilkesi, başvuru aracın ulaşılmak istenen amaca erişmek için elverişli ve gerekli olup olmadığı, başvuru aracın ulaşılmak istenen amaçla ölçülü bir orantı içinde bulunup bulunmadığının⁴ tespit edilmesini sağlar.

Siyasi Partiler Kanunu'nun siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları korumak amacıyla öngördüğü tedbirlerin ölçülülük ilkesinin alt ilkeleri ile uyumu değerlendirilmelidir. “Kapatma” yaptırımını ölçülülük ilkesinin en kritik unsuru olan orantılılık ilkesi ile uyumlu değildir. “Kapatma” yaptırımını ile siyasi parti sicilinde daha önceden kayıt olan siyasi partinin isim, amblem ve rumuzunu kullanma hakkı mutlak olarak korunurken, siyasi parti sicilinde daha sonradan kayıt olan siyasi partinin “siyasi faaliyetine devam etme” gibi tüzel kişiliğine

1 Fadime Dilber, “Siyasal Katılımda Siyasi Partilerin Amblem, Logo, Bayrak ve İsimlerinin Oy Verme Davranışı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Seçmen Algıları: Karaman İli Seçmenleri”, *International Social Sciences Studies Journal*, C: 6, No: 62, 2020, s. 1973.

2 a.g.m., s. 1985.

3 Yener Lütfü Mert, “Siyasal Partilerde Kurumsal Kimlik Çalışmaları: Web Siteleri Üzerinden Bir Analiz”, *Akdeniz İletişim Fakültesi Dergisi*, No: 25, 2016, s. 324.

4 Yüksel Metin, “Temel Hakların Sınırlandırılması ve Ölçülülük (Ölçülük İlkesi Evrensel Bir Anayasal İlke Midir?)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 7, No: 1, 2017, s. 6.

sıkı sıkıya bağlı bir hakkı ortadan kaldırılmaktadır. “İhtar” yaptırımını ölçülülük ilkesinin diğer bir unsuru olan elverişlilik ilkesi ile uyumlu değildir. Çünkü “ihtar” yaptırımını ile siyasi parti siciline daha sonradan kayıt olan siyasi partinin hukuka aykırı eylemi Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edilse de ilgili siyasi partinin hukuka aykırı eylemine devam etmesi halinde siyasi parti siciline daha önceden kayıt olan siyasi partinin isim, amblem ve rumuzunu kullanma hakkı korumasız kalmaktadır. “Terkin” yaptırımını ise, siyasi parti siciline daha sonradan kayıt olan siyasi partinin hukuka aykırı eylemini sonlandırıp siyasi parti siciline daha önceden kayıt olan siyasi partinin isim, amblem ve rumuzunu kullanma hakkını mutlak bir şekilde koruyarak gereklilik ve elverişlilik unsuru ile uyumlu bir yaptırım olmakla birlikte, siyasi parti siciline daha sonradan kayıt olan siyasi partinin “siyasi faaliyete devam etme” hakkını koruyarak orantılılık ilkesi ile uyumludur.

Karşılaştırmalı hukuk verileri siyasi parti siciline kayıtlı siyasi partilerin isim, rumuz ve amblemlerine ilişkin hukuki koruma sağlayan örnekler sağlamaktadır. Bu çerçevede Litvanya, Estonya ve Kanada siyasi parti siciline kayıtlı siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarının korunmasına ilişkin yasal düzenlemelere yer veren ülkelerdendir.⁵ Bu korumanın seçmenin seçme ve seçilme hakkını, siyasal faaliyette bulunma hakkını etkin ve verimli bir şekilde kullanmayı sağladığı ifade edilmektedir.⁶

Türk hukuk sisteminde siyasi partilerin bu anlamdaki menfaatlerini koruma görevi Anayasa Mahkemesi’ne verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin seçmenlere iletmek istedikleri mesajları daha anlaşılabilir kılmak ve hedef seçmen kitlesinin taşıdığı değerlerin sahiplenildiğinin vurgulanması açısından ulaşılmak istenen idealleri yansıtan argümanlardan olan isim, amblem ve rumuzların korunmasının önemine konuyla ilgili kararlarda istikrarlı bir şekilde işaret etmiştir.

Siyasi partiler hukukunun yaptırımlarından olan Anayasa Mahkemesi tarafından siyasi partilerin kapatılması akademik çalışmalara sık konu olan bir başlık olmasına rağmen siyasi partiler hukukuna yeni giren bir kavram olan siyasi partilerin sicilden terkin edilmesi konusu akademik olarak ilgi görmemiş ve çalışmalara pek konu olmamış olması çalışmanın hareket noktasını oluşturmuştur.⁷

- 5 European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission), **Guidelines On Prohibition and Dissolution of Political Parties and Analogous Measures**, Adopted by the Venice Commission at its 41th Plenary Session (Venice, 10-11 December 1999),2000, s.14.
- 6 European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission), **Guidelines On Political Party Regulation By Osce/Odihr And Venice Commission**, Adopted by the Venice Commission at its 84th Plenary Session (Venice, 15-16 October 2010),2010, s.20.
- 7 Merih Öden, **Türk Anayasa Hukukunda Siyasi Partilerin Anayasaya Aykırı Eylemleri Nedeniyle Kapatılmaları**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2003, s.13.

Çalışmada siyasi parti siciline kayıtlı siyasi partilerin isim, rumuz ve amblemlerine ilişkin yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin teorik alt yapısı ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Son iki bölümde ise teorik alt yapı ve yasal düzenlemeler çerçevesinde Anayasa Mahkemesi'nin temelli kapatılan ve siyasi parti siciline kayıtlı siyasi partilerin isim, rumuz ve amblemlerine ilişkin kararları incelenerek konu pratik perspektifle de irdelenmiştir.

1. 2014 YILI ÖNCESİ KONUYLA İLGİLİ DÜZENLEMELER

22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesinin ilk halinde, siyasi parti siciline kayıtlı olan siyasi partilerin kullandığı isim, amblem ve rumuzlar ile ilgili bir hukuki koruma öngörülmemişken, "... kapatılmış siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretlerinin siyasi partilerce kullanılamayacağı ..." hükmüne yer verilmiştir.

16.9.1992 tarihli ve 3821 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile yapılan değişiklikle, Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesi siyasi parti siciline kayıtlı siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzlarını koruyacak şekilde genişletilmiştir. 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle "*ve benzeri işaretleri*" ibaresinden sonra gelmek üzere "*aynen veya iltibasa mahal verecek şekilde*" ibaresi eklenerek anlam bütünlüğü sağlanmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin ilk halinde bir siyasi partinin, Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmında⁸ yer alan hükümleri dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık bulunması sebebiyle, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükümlere aykırılık görürse bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir ve bu yazının tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde aykırılık giderilmediği takdirde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesi'ne bu siyasi Parti'nin kapatılması için re'sen dava açar hükmü yer almaktaydı. Dönem içerisinde Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesi sihirli bir dönüştürme makinası gibi işletilerek her türlü hüküm bu madde ile kapatma sebebine dönüştürülebilmiştir.⁹ Bu uygulama siyasi partilerin anayasal hükümlere aykırı davranışları veya şiddeti ve terörü bir yöntem olarak kabul etmeleri durumunda kapatılmalarını¹⁰ kabul eden ilkelerle de uyumlu değildir.

8 "Dördüncü kısım" ibaresi 2.8.1999 tarih ve 4445 sayılı Kanun'un 19. maddesi ile "101. madde" olarak değiştirilerek, ihtar/kapatma alanı daha da genişletilmiştir.

9 Mehmet Turhan, "Siyasi Partilere İhtar", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C: 57, No: 1, 2002, s. 152.

10 Murat Yanık, Hüseyin Özcan, **Siyasi Partiler Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul, 2011, s. 158.

2.1.2003 tarih ve 4778 sayılı Kanun'un 12.maddesi ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinde yapılan değişiklik ile Anayasa Mahkemesinin "ihtar" kararına uymayan siyasi parti hakkında "kapatma" yaptırımını yerine "devlet yardımından tamamen veya kısmen yoksun bırakılması" yaptırımına karar verilmesi esası getirilmiştir. Fakat bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi¹¹ tarafından "devlet yardımından tamamen veya kısmen yoksun bırakılması" yaptırımının devlet yardımı almayan siyasi partiler açısından infaz kabiliyeti olmadığı, bunlar açısından geçerli ve işlevsel bir yaptırım olmadığı ve devlet yardımı almayan siyasi partilerin emredici hükümlere aykırı faaliyetlerinin yaptırımsız kalması sonucu doğurduğundan, bu tür partiler lehine ayrıcalık oluşturacağı gerekçesiyle iptal edilmesine karar vermiştir.¹²

Özetle, 1983- 2003 yılları arasında siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları ile ilgili hukuka aykırılıklar "kapatma" gibi çok ağır bir ceza ile müeyyidelenirilmişken (Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti), 2003-2009 yılları arasında ise "devlet yardımından tamamen veya kısmen yoksun bırakılma" gibi infaz kabiliyeti sınırlı bir yaptırım öngörölmüştür. 2009-2014 yılları arasında ise sadece siyasi ve psikolojik bir etkisi olabilecek "ihtar" yaptırımının (Toplumcu Kurtuluş Partisi, Adaletçi Kurtuluş Partisi) uygulama olanağı kalmıştır.

DÖNEM	MÜEYYİDE
1983-2003	İHTAR + KAPATMA
2003- 2009	İHTAR + DEVLET YARDIMINDAN YOKSUN BIRAKMA
2009-2014	İHTAR
2014	SİCİLDEN TERKİN

Tablo-1. Siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları ile ilgili hukuka aykırılıkların 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda öngörülen müeyyideleri

11 Anayasa Mahkemesi, 07.07.2009 tarih ve 27281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 11.06.2009 tarih ve Esas No: 2008/5 Karar No: 2009/81 sayılı kararı.

12 Fatih Güler, "1982 Anayasası Döneminde Açılan Siyasi Parti Kapatma Davalarında Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Yargısal Tutumları Üzerine Ampirik Bir Araştırma", **Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)**, C:7, No:1, 2021, s. 205.

2. SİYASİ PARTİLERİN İSİM, AMBLEM VE RUMUZLARININ SİYASİ PARTİLER SİCİLİNDEN TERKİN EDİLMESİ

Kanunlar toplumun siyasi, hukuki ve ekonomik beklenti ve ihtiyaçlarına cevap vermeyi hedefler.¹³ Zaman içerisinde toplumsal gereksinimlerin hızlı bir biçimde çoğalması ve çeşitlenmesi, ortaya çıkan yeni toplumsal/siyasal olgulara çözüm üretmeyi zorunluluk haline getirmektedir.¹⁴

Siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarının terkin edilmesine yönelik kanuni düzenleme, mevcut müeyyidelerin önce çok ağır, sonra da işlevsiz olması sorunu sebebiyle ortaya çıkan yeni bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. Gerçekten de 6.9.1993 tarihinde Sosyalist İktidar Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 11.11.2001 tarihinde yapılan tüzük değişikliği sonucu Türkiye Komünist Partisi adını alan siyasi Parti'nin adının, 7.2.2012 tarihinde Toplumcu Kurtuluş Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 15.2.2012 tarihinde gerçekleştirilen tüzük değişikliği sonucu Türkiye Komünist Partisi adını almasıyla aynen taklit edilmesi ve 14.8.2001 tarihinde tüzel kişilik kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin adının, 27.2.2012 tarihinde Adaletçi Kurtuluş Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 4.3.2012 tarihinde gerçekleştirilen tüzük değişikliği sonucu Adalet ve Kalkınma Partisi adını almasıyla aynen taklit edilmesi, sonradan kurulan siyasi partilerin günlük hayatın doğal akışına ve iyi niyet kurullarına apaçık aykırı bir şekilde kendisinden önce kurulan siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarını aynen kullanmaktan çekinmeyebileceğini göstermiştir. Anayasa Mahkemesi hem Toplumcu Kurtuluş Partisi'ne¹⁵ hem de Adaletçi Kurtuluş Partisi'ne¹⁶ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi üzerine ihtar kararı verse de bunun bir çözüm üretme kabiliyetinin olmayabileceği görülmüştür.

Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can, Konya Milletvekili Mustafa Akış ve İstanbul Milletvekili Bülent Turan 27 Mayıs 2014 tarihinde konuyla ilgili "*Türk Ceza Kanunu ile Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*

13 Sanem Baykal, "Avrupa Birliği Katılım Süreci Bağlamında Kanun Yapım Süreci ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin Rolü", **Kanun Yapım Süreci Sempozyumu**, Ankara, 2011, s. 50.

14 Fahri Bakırcı, "Yasama Sürecinin Hızlandırılması ve Sakıncaları", **Kanun Yapma Tekniği**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 2015, s. 21.

15 Anayasa Mahkemesi, 12.05.2013 tarih ve 28645 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10.1.2013 tarih ve Esas Sayısı: 2012/1 (Siyasi Parti - İhtar) Karar Sayısı:2013/1 sayılı kararı.

16 Anayasa Mahkemesi, 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10.1.2013 tarih ve Esas Sayısı: 2012/2 (Siyasi Parti - İhtar) Karar Sayısı: 2013/2 sayılı kararı.

Teklifi” başlıklı bir kanun teklifi vermişlerdir.¹⁷ Yasama organının, kendisine verilen teklifler konusunda çeşitli süreçler işletmesi, farklı alanlarda görüşmeler yapması doğaldır.¹⁸ Bu çerçevede kanun teklifi hem komisyonda hem de TBMM Genel Kurulunda bir takım değişikliklere uğramıştır.

Teklifte ve komisyonda kabul edilen metinde¹⁹ siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzları ile ilgili bir aykırılık görülmesi üzerine Anayasa Mahkemesi’ne başvurma yetkisi re’sen ve ilgili siyasi partinin talebi üzerine münhasıran Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’na verilmişken, TBMM Genel Kurulunda²⁰ ilgili siyasi partinin Anayasa Mahkemesi’ne başvurma yetkisi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla değil, doğrudan olacak şekilde belirlenmiştir.

Teklifte, Anayasa Mahkemesi’nin siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzları ile ilgili bir aykırılık görmesi halinde “ihtar” kararı vereceğini, ilgili Parti’nin buna uymaması halinde, aykırılık giderilinceye kadar kanunen yapılması zorunlu parti kongreleri ve işlemler hariç hiçbir faaliyette bulunamayacak, gelir sağlayamayacak, üye kaydedemeyecek ve seçimlere katılamayacak şekilde faaliyette bulunmaktan yasaklanmasına karar vermesi önerilmişti. Komisyonda kabul edilen metinde ise aykırılık tespit edilmesi halinde ihtar kararı verilmesi, ihtar kararının ilgili siyasi partiye tebliğinden itibaren otuz gün geçtikten sonra, o siyasi parti söz konusu isim, amblem ve rumuzları hiçbir şekilde kullanamayacağı öngörülmüştü. TBMM Genel Kurulunda ise Anayasa Mahkemesi’nin siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzları ile ilgili bir aykırılık görmesi halinde, aykırılık teşkil eden isim, amblem ve rumuzların hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesi kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin konuya yaklaşımını ele almadan önce Siyasi Partiler Hukukunda daha önceden pek kullanılmamış olan “iltibas” ve “terkin” kavramları ele alınacaktır.

-
- 17 Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve İstanbul Milletvekili Bülent Turan ile 1 Milletvekilinin Türk Ceza Kanunu ile Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas No: 2/2149 (27.05.2014), <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-2149.pdf>, (erişim tarihi 10.02.2021)
- 18 Fahri Bakırcı, “TBMM’nin Askeri Güç Kullanması ve Kabulüne İlişkin Tezkereyi Görüşme Yöntemi Üzerine”, **Mülkiye Dergisi**, C: 29, No: 247, s. 96.
- 19 TBMM Adalet Komisyonu Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 29 Mayıs 2014, s.91-92, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=722, (erişim tarihi 10.02.2021), TBMM Adalet Komisyonu Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 28 Mayıs 2014, s.70-73, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=720, (erişim tarihi 10.02.2021).
- 20 TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 100. Birleşim, 10 Haziran, s. 65 - 69, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=22167&P5=H&PAGE1=1&PAGE2=101, (erişim tarihi 10.02.2021).

Birbirine çok benzeyen iki şeyin karıştırılması olarak tanımlanabilen²¹ “iltibas”, siyasi partiler hukuku açısından siyasi partilerin isimlerinin, amblemlerinin ve rumuzlarının birbirleri ile karıştırılarak ayırt etme işlevlerini doğru şekilde gerçekleştirememeleri tehlikesi olarak ifade edilebilir.²²

En basit anlatımla “tescilin” tersi olarak ifade edilebilecek “terkin” kavramının sözlük anlamı bir şeyin kayıtlardan silinmesidir.²³ “Terkin” kavramı, daha önceden siyasi partiler hukukunda pek kullanılmasa da hem kamu hukuku hem de özel hukuk alanında kullanılan bir kavramdır. Terkin; vergi hukuku açısından “vergi alacaklısının vergi borçlusunun alacağını silmesi” olarak tanımlanmış olup,²⁴ özel hukuktaki ibra, alacaktan feragat, alacaklısının borçlusuna karşı alacak hakkını kullanmayacağını taahhüt etmesi,²⁵ borcunun olmadığı kabulü kurumlarına benzetmek mümkündür.²⁶ Mülkiyet hukuku açısından terkin, taşınır veya taşınmaz mülkiyet hakkından bir başkasına devretmeksizin feragat olarak tanımlanabilir.²⁷ Eşya hukukunda terkin ise yolsuz hale gelen tapu sicilini düzeltmek veya aynı hakkı sona erdirmek amacıyla yapılan işlemi ifade eder.²⁸

Bu tanımlardan hareketle siyasi partiler hukuku açısından terkin *“siyasi parti sicilinde kayıtlı bulunan veya daha önceden temelli olarak kapatılan bir siyasi partiye ait isim, amblem ve rumuzu, daha sonradan siyasi parti siciline kaydolun siyasi parti tarafından, diğer siyasi partiyi çağrıştıracak, karıştırma, yanlış veya yanlış anlamaya sebep olacak şekilde kullanılması iddiasıyla yapılan başvurunun ardından Anayasa Mahkemesi tarafından siyasi partiye ait isim, amblem ve rumuzun, siyasi parti sicilinden silinmesini sonucu doğuran, fakat siyasi Parti'nin tüzel kişiliğini sonlandırmayan ve siyasi partiye, yeni bir isim, amblem ve rumuz*

- 21 Ülgen Aslan Düzgün, “İltibas Suretiyle Markaya Tecavüz”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, No: 36, 2018, s. 150.
- 22 Mehmet Emin Bilge, “Marka ve Ticaret Ünvanı Arasında İltibas”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C:1, No: 2, 2015, s. 9.
- 23 Doğan Şenyüz, Mehmet Yüce, Adnan Gerçek, **Vergi Hukuku (Genel Hükümler)**, Ekin Yayınevi, 6.Baskı, Bursa, 2016, s. 198.
- 24 Ateş Oktar, **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 10. Baskı, İstanbul, 2014, s.152.
- 25 Yusuf Karakoç, **Genel Vergi Hukuku (Vergi Usul Hukuku- Vergi Ceza Hukuku-Kamu İcra Hukuku- Vergi Yargılaması Hukuku)**, Yetkin Kitabevi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara, 2014, s. 469.
- 26 Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu, Nami Çağan, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, 24. Baskı, Ankara, 2015, s. 149.
- 27 Fikret Eren, **Mülkiyet Hukuku**, Yetkin Kitabevi, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, 2016, s. 320.
- 28 Şeref Ertaş, İlknur Serdar, Damla Gürpınar, **“Eşya Hukuku (Zilyetlik, Tapu Sicili, Taşınmaz)”**, Barış Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Baskı, İzmir, 2014, s.167.

ile faaliyetlerine devam etme imkânı veren ara ve dengeli bir yaptırım” olarak tanımlanabilir.

Anayasa Mahkemesi’nin “terkin” kararı ile siyasi parti, hukuka aykırı olarak iktisap ettiği isim, amblem ve rumuzları kullanamamakla beraber, tüzel kişiliğini muhafaza etmekte, isim, amblem ve rumuzlarını değiştirerek faaliyetlerine devam edebilmektedir. Gerçekten de Anayasa Mahkemesi’nin, Türkiye Komünist Partisi 1920²⁹ ile ilgili verdiği terkin kararının ardından, ilgili siyasi parti, 12 Kasım 2016 tarihinde gerçekleştirilen olağanüstü kongresinde “Toplumcu Kurtuluş Partisi” adıyla ve “1920 TKP” rumuzuyla sürdürme kararı almış³⁰ olup, faaliyetlerine devam etmektedir. Aynı şekilde Anayasa Mahkemesi’nin Yeniden Genç Parti³¹ ile ilgili verdiği terkin kararının ardından ilgili siyasi parti “Demokratik Genç Parti” adıyla ve “DGP” rumuzuyla sürdürme kararı almış³² olup, başka bir gerekçeyle 2020 yılı Haziran ayında Anayasa Mahkemesi tarafından dağılmış sayılarak hukuki varlığı sona erdiğine³³ karar verilene kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Bu haliyle “terkin” yaptırımı “kapatma” ve “ihtar” yaptırımlarının aksine 1982 Anayasası’nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması için öngörülen “ölçülülük” ilkesine uygun bir yaptırım olarak kabul edilmelidir.

3. ANAYASA MAHKEMESİ’NİN TEMELLİ KAPATILAN SİYASİ PARTİLERİN İSİM, AMBLEM VE RUMUZLARININ SİYASİ PARTİLER TARAFINDAN KULLANILMASI İLE İLGİLİ YARGISAL TUTUMU

Siyasi partilerin tüzel kişiliğini sonlandıran yaptırım olarak kapatmanın hukuki sonuçlarından bir tanesi de kapatılan siyasi partinin isim, amblem ve rumuzları ile yeni bir siyasi kurulamayacak olmasıdır. Böyle bir kısıtlama olmaması durumunda kapatma kararlarının hukuki ve siyasi anlamının olmayacağı açıktır.

-
- 29 Anayasa Mahkemesi, 2.9.2016 tarih ve 29835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 26.5.2016 tarih ve Esas Sayısı: 2016/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2016/8 sayılı kararı.
- 30 9 Aralık 2016 tarihli Mücadeleye yeni adımımızla devam ediyoruz konulu basın açıklaması <https://www.tkp.org/tr/icerik/mucadeleye-yeni-adimizla-devam-ediyoruz-1857> (erişim tarihi 10.02.2021).
- 31 Anayasa Mahkemesi, 22.9.2016 tarih ve 29835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2.8.2016 tarih ve Esas Sayısı: 2016/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2016/11 sayılı kararı.
- 32 Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 11.02.2019 tarihli Faaliyette Olan Siyasi Partiler Listesinin 74. sırası, <https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/ek1-1549895982.pdf> (erişim tarihi 10.02.2021).
- 33 Anayasa Mahkemesi ilk büyük kongresini süresinde yapmaması sebebiyle 29.7.2020 tarih ve 31200 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 25.06.2020 tarih ve Esas Sayısı: 2018/11 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2020/7 sayılı kararı ile Demokratik Genç Parti’nin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine karar vermiştir.

1983 yılında kabul edilen 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesinin ilk halinde, "16.10.1981 tarih ve 2533 sayılı *Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun gereğince kapatılmış bulunan siyasi partiler ile bu tarihten önce ne sebeple olursa olsun kapatılmış siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretlerinin siyasi partilerce kullanılmayacağı ...*" yer almasına rağmen, 16.9.1992 tarih ve 3821 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile Siyasi Partiler Kanunu'nun 96. maddesinde yapılan değişiklikle, sadece "*Anayasa Mahkemesince temelli kapatılan siyasi partilerin isimleri, amblemleri, rumuzları, rozetleri ve benzeri işaretlerinin başka bir siyasi partice kullanılmayacağı*" esası getirilmiştir.

1982 Anayasası'nın mevcut haline göre siyasi partiler hakkında kapatma davası, anayasada gösterilen sebeplerle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılmakta ve Anayasa Mahkemesi'nde kesin olarak karara bağlanmaktadır

Mer'i mevzuat hükümlerine göre siyasi partiler üç sebeple kapatılabilir. Birincisi siyasi partilerin tüzük ve programlarının Anayasa'nın 68. maddesinin 4. fıkrasına aykırı olması; ikincisi siyasi partilerin eylemlerinin Anayasa'nın 68. maddesinin 4. fıkrasına aykırılığı sebebiyle bir odak haline gelmiş olması; **üçüncüsü ise siyasi partilerin yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım almasıdır.**³⁴

Doktrinde "temelli kapatma" ile "kapatma" kavramının anlamı ve sonuçları açısından aralarında bir fark bulunmadığı görüşü ağırlıktadır.³⁵ Fakat Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili hükümleri ayrıntılı olarak incelendiğinde "temelli kapatma" ile "kapatma" arasında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Anayasa'nın 149. maddesine 23.7.1995 tarih ve 4121 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile eklenen "*... siyasi partilerin temelli kapatılması veya kapatılmasına ilişkin davalarda ...*" hükmünden, tali kurucu iktidarın böyle bir ayrımı gözetmediği anlaşılmaktadır.

Anayasa'da belirtilen mer'i durumdaki kapatma sebeplerinin müeyyidesi "temelli kapatma" olarak belirlenmişken, Siyasi Partiler Kanununda belirlenen ve mer'i durumda olmayan kapatma sebeplerinin müeyyidesi "kapatma" olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'da belirtilen sebeplerin ihlal edilmesi sebebiyle alınan kapatma kararları "temelli kapatma", asliye hukuk ve sulh ceza mahkemeleri, Milli Güvenlik Konseyi kararı ve 2533 sayılı

34 Kemal Gözler, **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınevi, 13. Baskı, Bursa, 2012, s. 164-165.

35 Uğur Yiğit, "Siyasi Partilerin Temelli Kapatılması ve Kapatılması Arasındaki Farklar ve Kapatılan Partilerin Yeniden Açılması", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, No: 75, 2008, s. 165.

Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun’la alınan kapatma kararları ile ³⁶Anayasa Mahkemesi tarafından Siyasi Partiler Kanunu hükümlerinin ihlal edilmesi sebebiyle alınan kapatma kararları, “kapatma” olarak belirlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi, temelli kapatılan siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzlarının kullanımıyla ilgili üç siyasi parti hakkında karar vermiştir. Bunlar; Cumhuriyet Halk Partisi (Kapatma), Saadet Partisi (İhtar) ve Türkiye İşçi Partisi (Sicilden Terkin Talebinin Reddi).

3.1. Cumhuriyet Halk Partisi Kararı

20.12.1989 tarihinde Halk Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 13.07.1990 tarihinde kurucular kurulu kararı ile yapılan değişiklik sonucu Cumhuriyet Halk Partisi adını alan siyasi partinin, 16.10.1981 tarih ve 2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun ile kapatılan Cumhuriyet Halk Partisi’nin adını kullanması sebebiyle kapatılmış bir siyasî Parti’nin adını ve amblemini kullanma yasağına muhalefet ettiğine hükmedilerek Anayasa Mahkemesince kapatılmıştır.³⁷

Anayasa Mahkemesi kararının Resmi Gazete’de yayımlanmasından çok kısa bir süre sonra 3.7.1992 tarihli ve 21273 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 19.6.1992 tarihli ve 3821 sayılı Kanununun 1. maddesinin “16.10.1981 tarih ve “2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır. Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasi partiler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmü ile kapatılan siyasi partilerle ilgili yasal engel ortadan kalkmıştır. Yasama organının Anayasa Mahkemesi’ne dolaylı sert tepkisi³⁸ olarak nitelendirilebilecek bu tasarrufunun ardından Cumhuriyet Halk Partisi 9.9.1992³⁹ tarihinde tekrar kurulmuştur.

3.2. Saadet Partisi Kararı

Anayasa Mahkemesi, temelli kapatılan siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzlarının aynen ve iltibasa mahal verecek şekilde başka siyasi partiler

36 a.g.m., s.175.

37 Anayasa Mahkemesi, 24.04.1992 tarih ve 21208 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 24.04.1991 tarih ve Esas Sayısı: 1990/2 (Siyasi Parti - Kapatma) Karar Sayısı: 1991/2 sayılı kararı.

38 Artun Ünsal, **Siyaset ve Anayasa Mahkemesi (“Siyasal Sistem” Teorisi Açısından Türk Anayasa Mahkemesi)**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:443 , Ankara, 1980, s. 301.

39 Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 11.02.2019 tarihli Faaliyette Olan Siyasi Partiler Listesinin 6. sırası, <https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/ek1-1549895982.pdf> (erişim tarihi 10.02.2021).

tarafından kullanılmayacağına işaret etmiştir. Anayasa Mahkemesi aynı rumuzu kullanan siyasi partiler arasında ideolojik bir benzeşme, birliktelik ya da bir siyasi bağ aramamıştır.

Gerçekten de Anayasa Mahkemesi tarafından anayasal hükümleri ihlal etmesi sebebiyle 10.07.1992 tarihinde temelli olarak kapatılan⁴⁰ ve mücadelesine sosyalist teorinin yol gösterdiğini parti programında ifade eden Sosyalist Parti'nin “SP” rumuzunun, 20.07.2001 tarihinde kurulan ve ülkenin manevi kalkınmasını “Önce Ahlak ve Maneviyat” anlayışıyla sağlamaya gayret göstereceğini parti tüzüğünde ifade eden Saadet Partisi tarafından “SP” olarak kullanılmasını Siyasi Partiler Kanununa aykırı bularak “ihtar” kararı vermiştir.⁴¹

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı eleştiriye açıktır. Kanun koyucunun amacının temelli kapatılan siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarının aynı siyasi çizgide hareket etme potansiyeli olan siyasi partiler tarafından kullanılmasını engellemek olduğu açıktır. Gerçekten de madde gerekçesinde “*kapatılan veya feshedilen Parti'nin devam ettiği izlenimini yaratmama*” temel amaç olarak ifade edilmiştir.⁴² Saadet Partisi ile temelli kapatılan Sosyalist Parti'nin siyasi söyleminin ve tahayyül ettikleri dünya/devlet düzeninin benzeşmediği, Saadet Partisi'nin kapatılan Sosyalist Parti'nin siyasi mirasını sahiplenmek gibi bir amacının olmadığı izahattan varestedir. Her ne kadar pozitif hukuki değeri olmadığı değerlendirilse de⁴³ kanun koyucunun iradesini önemseyen⁴⁴ bir yaklaşım sergileme imkânı sağlayan amaçsal yorum ilkesinin Anayasa Mahkemesi tarafından bu ihtar başvurusunda kullanılması düşünülebilirdi.

40 Anayasa Mahkemesi, 25.10.1992 tarih ve 21208 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10.7.1992 tarih ve Esas Sayısı: 1991/2 (Siyasi Parti-Kapatma), Karar Sayısı:1992/1 sayılı kararı.

41 Anayasa Mahkemesi, 13.03.2004 tarih ve 25401 sayılı Resmi Gazete yayımlanan 10.02.2004 tarih ve Esas Sayısı: 2004/1 (Siyasî Parti - İhtar) Karar Sayısı: 2004/1 sayılı kararı.

42 Danışma Meclisi, Sıra Sayısı:333, Siyasî Partiler Kanunu Tasarısı Ve Anayasa Komisyonu Raporu (1/624), 4 Şubat 1983, s.35, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/DM_/d02/c014/dm_02014055ss0333.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021), Millî Güvenlik Konseyi, Sıra Sayısı:562, Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi: 1/624; Millî Güvenlik Konseyi: 1/486), 4 Mart 1983, s. 13, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c008/mgk_01008141ss0562.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021).

43 Kemal Gözler, “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, **Anayasa Yargısı**, C: 15, 1998, s. 213

44 Asım Kaya, “Amaçsal Yorum”, **Ankara Barosu Dergisi**, No: 4, 2014, s. 381.

3.3. Türkiye İşçi Partisi Kararı

Türkiye İşçi Partisi adıyla bu güne kadar birden çok siyasi parti kurulmuştur. 13 Şubat 1961 tarihinde kurulan ilk parti Anayasa Mahkemesi⁴⁵ tarafından kapatılmış; gerek 1961 Anayasası'nda gerekse 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda kapatılan siyasi partilerin tekrar açılmasını engelleyen bir hüküm olmamasından dolayı ikincisi 1975 yılında kurulmuş ve 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun'la feshedilmiş; 2010 yılında kurulan üçüncüsü 19.2.2017 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurultayında kapanma kararı almış ve 7.11.2017 yılında kurularak halen faaliyetlerine devam eden dördüncüsü hakkında ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından temelli kapatılan bir Parti'nin isim ve rumuzuyla aynı olduğu gerekçesiyle isim ve rumuzunun hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesi talep edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi⁴⁶ Türkiye İşçi Partisi'ni 1981 yılında 2533 sayılı Kanun ile feshedilen bir parti olarak kabul etmiştir. Fakat Anayasa Mahkemesi, 1992 tarihli 3821 sayılı Kanun'un 6. maddesinin yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içinde kapatılan siyasi partilerin devamına yönelik karar alınmadığı durumlarda Parti'nin kendini feshetmiş sayılacağına ve feshedilmiş sayılan siyasi partinin ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretleri herhangi bir siyasi parti tarafından kullanılabileceğine dair hüküm çerçevesinde Türkiye İşçi Partisi'nin isim ve rumuzunun hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesi talebini reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi bu kararıyla 1961 Anayasası döneminde siyasi partilerin kapatılmaları ile ilgili iş ve işlemleri kanun kapsamı dışında kabul ederek temelli kapatılan siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve rumuzları aynen ve iltibasa mahal verecek şekilde başka siyasi partiler tarafından kullanılmama yasağının uygulama alanınının 1982 Anayasası dönemi olduğuna zımnen işaret etmiştir.

4. ANAYASA MAHKEMESİNİN DAHA ÖNCEDEN SİYASİ PARTİ SİCİLİNE KAYITLI OLAN SİYASİ PARTİLERİN İSİM, AMBLEM VE RUMUZLARININ DİĞER SİYASİ PARTİLER TARAFINDAN KULLANILMASI İLE İLGİLİ YARGISAL TUTUMU

648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, siyasi partilerin sicilini tutma görevini Anayasa Mahkemesi'ne vermiş olup, siyasi parti sicilinde yer alacak bilgi ve belgeler ile sicil tutulmasına ilişkin esas ve usullerin belirlenmesini Anayasa

45 Anayasa Mahkemesi, 20.07.1971 tarih ve Esas Sayısı:1971/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:1971/3 sayılı kararı.

46 Anayasa Mahkemesi, 16.8.2018 tarih ve 30511 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 21.06.2018 tarihli Esas Sayısı: 2018/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2018/9 sayılı kararı.

Mahkemesi İçtüzüğü'ne bırakmıştı.⁴⁷ 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu ise siyasi partilerin sicilinde yer alması gereken bilgileri sayma yoluyla belirlemiş ve sicili tutma görevini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na vermiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca her siyasi parti için ayrı olarak tutulan ve herkese açık olan siyasi parti sicilinde, siyasi partiye (tüzük, iç yönetmelik), yönetici ve üyelere ait (adli sicil, nüfus kayıt örneği vb.) bilgiler yer almaktadır.

Anayasa Mahkemesi siyasi parti siciline kayıtlı olan siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları ile ilgili verdiği kararlarda, siyasi partilerin serbestçe isim, amblem ve rumuz belirleme hakkının doğal sınırının "*siyasi parti sicilinde daha önceden kayıtlı olan partilerin isim, amblem ve rumuzları ile karıştırılmaya mahal vermeyecek*" nitelikte olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Anayasa Mahkemesi, bir siyasi Parti'nin kullandığı isim, amblem ve rumuzların başka bir siyasi partiyi çağrıştırmaması, yanılgı veya yanlış anlamaya sebep olmayacak şekilde açık olması gerektiğini ve başka bir siyasi parti ile karıştırılmasına imkân vermeyecek nitelikte olması gerektiğine istikrarlı bir şekilde işaret etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, siyasi parti siciline kayıtlı olan siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzlarının kullanımıyla ilgili dokuz siyasi parti hakkında karar vermiştir. Bunlar; Demokrat Parti (Kapatma), Türkiye Komünist Partisi 1920 (İhtar ve İsim ve Rumuzun Sicilden Terkini), Adaletçi Kurtuluş Partisi (İhtar), Yeniden Genç Parti (İsim ve Rumuzun Sicilden Terkini), Türk Birliği Partisi (Sicilden Terkin Talebinin Reddi), Türkiye Değişim Partisi (Sicilden Terkin Talebinin Reddi), Doğru Yol Partisi ve Muhafazakâr Yükseliş Partisi (Amblemin Sicilden Terkini), Millet ve Adalet Partisi (Sicilden Terkin Talebinin Reddi).

Bu dokuz siyasi Parti'nin dışında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, siyasi parti sicilinde kayıtlı bulunan Demokratik Sol Parti'nin amblemini kullanması sebebiyle, Demokratik Sol Halk Partisi'ne ihtar verilmesini Anayasa Mahkemesi'nden talep etmiş, Anayasa Mahkemesi karar almadan Demokratik Sol Halk Partisi, Olağanüstü Kurucular Kurulu kararı ile Parti'nin kapatılmasına karar vermesi sebebiyle, ihtar istemi hakkında "karar verilmesine yer olmadığına" hükmetmiştir.⁴⁸

4.1. Demokrat Parti

13.7.1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesine göre "*... yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilere ait her çeşit işaret,*

47 Murat Yanık, Hüseyin Özcan, **Siyasi Partiler Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul, 2011, s. 85.

48 Anayasa Mahkemesi, 12.10.2011 tarih ve Esas Sayısı:2010/1 (Siyasi Parti İhtar) Karar Sayısı: 2011/2 sayılı kararı.

rumuz ve alâmetleri veya bunlara açıkça benzeyen işaret, rumuz ve alâmetleri kullanamazlar.” hükmü 23.12.1974 tarih ve 15101 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 17.12.1974 tarih ve 1834 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile yürürlükten kaldırılması ile, 22.1.1975 tarihinde, 7.1.1946 günü kurulup, Ankara 4. Asliye Hukuk Hakimliğinin 29.9.1960 tarih ve Esas No: 1960/570, Karar No: 1960/784 sayılı kararı ile kapatılan Demokrat Parti’nin adıyla yeni bir siyasi parti kurulmuştur.

16.10.1981 tarih ve 17486 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanan 16.10.1981 tarih ve 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun’un 1. maddesi ile 12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan bütün siyasi partiler feshedilmişlerdir.

3.7.1992 tarih ve 21273 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 19.6.1992 tarih ve 3821 sayılı Kanununun 1. Maddesinin, “16.10.1981 tarih ve “2533 Sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır. Anayasa Mahkemesi dışında başka mahkeme veya kurullarca kapatılan siyasi partiler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmü ile kapatılan siyasi partilerle ilgili yasal engel ortadan kalkmıştır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden ardından 7.1.1946 tarihin kurulduktan sonra Ankara 4. Asliye Hukuk Hâkimliğinin 29.9.1960 tarih ve Esas No: 1960/570, Karar No: 1960/784 sayılı kararı ile kapatılan Demokrat Parti 29.11.1992 tarihinde, 22.1.1975 günü 23.12.1974 tarih ve 1834 sayılı Kanun’a göre kurulup, 16.10.1981 gün ve 2533 sayılı Kanun ile feshedilen, Demokrat Parti ise 12.12.1992 tarihinde aynı adla tekrar kurulması üzerine Anayasa Mahkemesi “Demokrat Parti” isminin kullanım hakkının 29.11.1992 tarihinde kurulan partide olduğuna hükmederek 12.12.1992 tarihinde kurulan diğer siyasi partiye “ihtar” kararı vermiş⁴⁹, 12.12.1992 tarihinde kurulan siyasi partinin, ihtar kararını yerine getirmeyerek “Demokrat Parti” adını kullanmaya devam etmesi üzerine “kapatılmasına” karar vermiştir.⁵⁰

4.2. Türkiye Komünist Partisi 1920

6.9.1993 tarihinde Sosyalist İktidar Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan Parti, 11.11.2001 tarihinde yapılan tüzük değişikliği sonucu Türkiye Komünist Partisi

49 Anayasa Mahkemesi, 17.07.1993 tarih ve 21640 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 14.06.1993 tarih ve Esas Sayısı:1993/1 (Siyasi Parti İhtar) Karar Sayısı:1993/1 sayılı kararı.

50 Anayasa Mahkemesi, 15.02.1995 tarih ve 22203 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 13.09.1994 tarih ve Esas Sayısı: 1994/1 (Siyasi Parti - Kapatma) Karar Sayısı: 1994/3 sayılı kararı.

adını almıştır. Bu siyasi partinin adının, 7.2.2012 tarihinde Toplumcu Kurtuluş Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 15.2.2012 tarihinde gerçekleştirilen tüzük değişikliği sonucu Türkiye Komünist Partisi tarafından kullanılması üzerine, Toplumcu Kurtuluş Partisi'ne, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Anayasa Mahkemesi'nden ihtar kararı verilmesi talep edilmiştir. İhtar isteminin ardından, kurucular kurulu kararı ile Parti'nin adı "Türkiye Komünist Partisi 1920", kısaltılmış adı ise "TKP 1920" olarak değiştirilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Türkiye Komünist Partisi 1920 ile ilgili ihtar kararında daha önce siyasi parti siciline kayıtlı olan Parti'nin adının ve rumuzunun sonuna sadece tarih (yıl) ibaresi eklenmesinin, daha önce siyasi parti siciline kayıtlı olan siyasi partiden ayırt edilmesine olanak sağlamadığına, yanlış ve karıştırmaya imkân tanıyacak şekilde özünü koruduğuna hükmetmiştir. İhtar kararına rağmen Türkiye Komünist Partisi 1920 adının değiştirilmemesi üzerine, Anayasa Mahkemesi Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi üzerine "Türkiye Komünist Partisi 1920" adının ve "TKP 1920" rumuzunun hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar vermiştir.⁵¹

4.3. Adaletçi Kurtuluş Partisi

14.8.2001 tarihinde tüzel kişilik kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin adının, 27.2.2012 tarihinde Adaletçi Kurtuluş Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan ve 4.3.2012 tarihinde gerçekleştirilen tüzük değişikliği sonucu Adalet ve Kalkınma Partisi adını alan siyasi parti tarafından aynen taklit edilmesi üzerine Anayasa Mahkemesi, Adaletçi Kurtuluş Partisi'ne, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine ihtar kararı vermiştir.⁵² Adaletçi Kurtuluş Partisi ihtar kararına riayet ederek adını düzeltilmiş olup⁵³ başka bir gerekçeyle 2016 yılı Mart ayında Anayasa Mahkemesi tarafından dağılmış sayılarak hukuki varlığına sona erdiğine⁵⁴ karar verilene kadar faaliyetlerine devam etmiştir.

51 Anayasa Mahkemesi, 22.09.2016 tarih ve 29835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 26.05.2016 tarih ve Esas Sayısı: 2016/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2016/8 sayılı kararı.

52 Anayasa Mahkemesi, 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10.1.2013 tarih ve Esas Sayısı:2012/2 (Siyasi Parti - İhtar) Karar Sayısı: 2013/2 sayılı kararı.

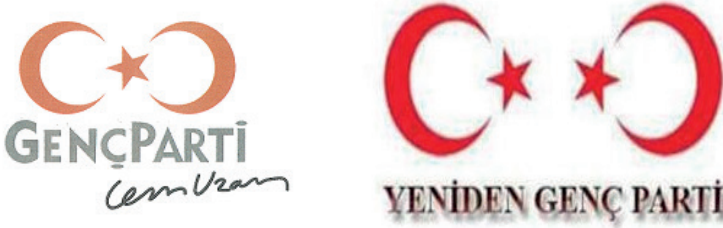
53 Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 26.02.2015 tarihli Faaliyette Olan Siyasi Partiler Listesinin 58. sırası, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Faaliyetleri (22.05.2015-31.12.2017), Tablo 19, Sıra 2, Sayfa 26, https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/YCBS_Faaliyet_Raporu2.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021).

54 Anayasa Mahkemesi ilk büyük kongresini süresinde yapmaması sebebiyle 03.05.2016 tarih ve 29701 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 16.03.2016 tarih ve Esas Sayısı:2015/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2016/2 sayılı kararı ile Adaletçi Kurtuluş Partisi'nin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine karar vermiştir.

4.4. Yeniden Genç Parti

26.11.1992 tarihinde Yeniden Doğu Partisi adıyla tüzel kişilik kazanan siyasi parti 2.8.2002 tarihinde gerçekleşen olağanüstü büyük kongre kararı ile adını Genç Parti olarak değiştirmiştir.⁵⁵ 8.6.2016 tarihinde “Yeniden Genç Parti” adı ve Şekil-1’de yer alan amblemle tüzel kişilik kazanan siyasi Parti’nin genel başkanı yaptığı açıklamada, doğal liderlerinin Genç Parti’nin genel başkanlığını yapan Cem Uzan olduğunu ifade etmesi üzerine⁵⁶ Genç Parti, Anayasa Mahkemesi’ne doğrudan başvuru yaparak Yeniden Genç Parti’nin isminin ve ambleminin iltibasa yol açması nedeniyle hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Şekil-1 ‘de yer alan amblemin karışıklığa yol açacak derecede benzer bir şekilde kullanılmasının karıştırılmaya ve seçmeni yanıltmaya sebebiyet verdiğini ve “Genç Parti” isminin önüne “Yeniden” ibaresi yer almasının karışıklığa yol açacak derecede benzer olduğu gerekçesiyle, Yeniden Genç Parti’nin isim ve ambleminin hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar vermiştir.⁵⁷

Şekil-1: Genç Parti- Yeniden Genç Parti Amblemlerinin Karşılaştırılması⁵⁸

Anayasa Mahkemesinin Yeniden Genç Parti ile ilgili verdiği terkin kararının ardından ilgili siyasi parti “Demokratik Genç Parti” adıyla ve “DGP” rumuzuyla sürdürme kararı almış olup, başka bir gerekçeyle 2020 yılı Haziran ayında Anayasa Mahkemesi tarafından dağılmış sayılarak hukuki varlığı sona erdiğine karar verilene kadar faaliyetlerine devam etmiştir.

- 55 Raci Taşçıoğlu, “Seçim Kampanyalarındaki Dönüşüm: ‘Amerikanlaşma’ Bağlamında 3 Kasım 2002 Genel Seçimlerinde Genç Parti Seçim Kampanyası”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s.136.
- 56 “‘Yeniden Genç Parti’ kuruluyor...” <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeniden-genc-parti-kuruluyor-40130244>, (erişim tarihi 10.02.2021).
- 57 Anayasa Mahkemesi, 22.09.2016 tarih ve 29835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2.8.2016 tarih ve Esas Sayısı:2016/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/11 sayılı kararı.
- 58 Genç Parti için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı web sitesi - Yeniden Genç Parti için <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeniden-genc-parti-kuruluyor-40130244> (erişim tarihi 14.02.2021)

Şekil-2: Yeniden Genç Parti ve Demokratik Genç Parti Amblemleri⁵⁹

4.5. Türk Birliği Partisi

Anayasa Mahkemesi,⁶⁰ Türkiye Birlik Partisi'nin⁶¹ isminin ve rumuzunun iltibasa yol açtığı gerekçesiyle hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesine ilişkin kararda, "Türkiye Birlik Partisi" tarafından kullanılmakta olan parti isminin daha önce tüzel kişilik kazanarak siyasi parti siciline kaydolun "Türk Birliği Partisi" ismiyle gerek anlamsal olarak gerekse fonetik olarak iltibasa mahal vermeyecek derecede birbirinden farklı olduğuna işaret ederek, isim ve rumuzun hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkin talebinin reddine yönelik karar vermiştir.

4.6. Türkiye Değişim Partisi

26.8.2020 tarihinde tüzel kişilik kazanan Doğru Parti, 17.12.2020 tarihinde tüzel kişilik kazanan Türkiye Değişim Partisi'nin ambleminin iltibas yaratacak şekilde benzer olduğu belirtilerek Türkiye Değişim Partisi'nin ambleminin hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkinine karar verilmesini Anayasa Mahkemesi'nden talep etmiştir.

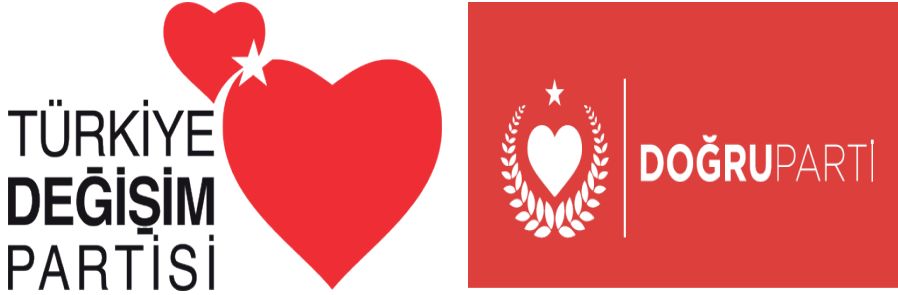
59 Demokratik Genç Parti için - Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı web sitesi Yeniden Genç Parti için <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeniden-genc-parti-kuruluyor-40130244> (erişim tarihi 14.02.2021).

60 Anayasa Mahkemesi, 08.02.2017 tarih ve 29973 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 18.01.2017 tarih ve Esas Sayısı: 2016/12 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2017/1 sayılı kararı.

61 Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ilk büyük kongresini süresinde yapmaması sebebiyle Türkiye Birlik Partisi'nin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespit edilmesini Anayasa Mahkemesinden talep etmiştir. Dava sürecinde, siyasi Parti'nin 7.4.2019 tarihinde gerçekleştirdiği 2. Olağan Kurultayında kapanma kararı aldığı bildirilmesi üzerine, 29.7.2020 tarih ve 31200 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25.06.2020 tarih ve Esas Sayısı: 2018/7 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2020/5 sayılı kararı ile Türkiye Birlik Partisi'nin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Şekil-3'te yer alan Doğru Parti'nin amblemi incelendiğinde amblemde yalnızca bir kalp figürü olduğu, bu kalp figürünün çelenk içine alındığı ve üstünde yıldız figürünün konumlandığı, Türkiye Değişim Partisi ambleminde ise ebatları farklı iki kalp figürünün bulunduğu ve iki kalp arasında yıldız figürüne yer verildiği görülmektedir.

Anayasa Mahkemesi, amblemler birlikte değerlendirildiğinde iltibas yaratacak bir benzerliğin olmadığı ve ayırt edilmesinin mümkün olduğu sonucuna vararak Türkiye Değişim Partisi ambleminin hükümsüzlüğüne ve siyasi parti sicilinden terkin talebini reddetmiştir.⁶²

Şekil-3: Türkiye Değişim Partisi ve Doğru Parti Amblemleri⁶³

4.7. Doğru Yol Partisi ve Muhafazakâr Yükseliş Partisi

27.5.2007 tarihinde gerçekleşen büyük kongrelerinde Doğru Yol Partisi ve Anavatan Partisi Demokrat Parti adı altında birleşme kararı almıştır. Bu kongrelerden bir gün sonra 28.5.2007 tarihinde Doğru Yol Partisi isimli, DYP rumuzlu ve ambleminde “kırat” figürünün yer aldığı yeni bir siyasi kurulmuştur. 8.2.2013 tarihinde ise Muhafazakâr Yükseliş Partisi isimli ve ambleminde “kırat” figürünün yer aldığı başka bir siyasi kurulmuştur

2014 yılında Siyasi Partiler Kanunu'nda “terkin” ile ilgili yapılan düzenlemenin ardından 28.8.2014 tarihinde Demokrat Parti, Doğru Yol Partisi'nin isim, rumuz ve ambleminin siyasi parti sicilinden terkin edilmesi için, Muhafazakâr Yükseliş Partisi'nin ise ambleminin siyasi parti sicilinden terkin edilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuştur.⁶⁴

62 Anayasa Mahkemesi, 09.02.2021 tarih ve 31390 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14.01.2021 tarih ve Esas Sayısı: 2020/5 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2021/1 sayılı kararı.

63 <https://tdp.org.tr/>, <https://www.dogrupartı.org.tr/> (erişim tarihi 16.6.2021)

64 Anayasa Mahkemesi, 24.12.2014 tarih ve 29215 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25.09.2014 tarih ve Esas Sayısı: 2014/7 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2014/9 sayılı kararı.

Şekil-4: Anayasa Mahkemesi kararından önce Demokrat Parti, Doğruyol Partisi ve Muhafazakar Yükseliş Partisi Amblemleri⁶⁵

Demokrat Parti daha önceden Doğru Yol Partisi'nin amblemi ile ilgili Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurmasına ve Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde elatmanın önlenmesi davası açmasına rağmen⁶⁶ “kırat” motifinin aynı olmasının iltibas teşkil etmediği gerekçesiyle başvuru ve dava reddedilmiştir.

2014 yılında Demokrat Parti'nin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi konuyla ilgili yaptığı değerlendirmede, siyasi parti sicilinde kayıtlı Doğru Yol Partisi isimli ve DYP rumuzlu bir siyasi parti bulunmaması sebebiyle isim ve rumuzun herhangi bir iltibas teşkil etmediğine karar vererek talebin reddine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi aynı başvuruda siyasi parti siciline daha önceden kayıtlı olan Demokrat Parti'nin ambleminde yer alan ve Doğru Yol Partisi ve Muhafazakâr Yükseliş Partisi amblemlerinde de yer verilen “kırat” figürünün karışıklığa yol açacak şekilde benzer olduğuna işaret ederek her iki siyasi partinin amblemlerinin siyasi parti sicilinden terkin edilmesine karar vermiştir. 2014 yılında 17 üyeden oluşan Anayasa Mahkemesi'nin yedi üyesi ise karara muhalif kalarak, Doğru Yol Partisi ve Muhafazakâr Yükseliş Partisi amblemlerin yer alan “kırat” figürünün Demokrat Parti'nin ambleminde yer alan “kırat” figüründen duruş, yön ve şekil yönünden farklı olması sebebiyle iltibas teşkil etmediği yönünde karşıoy beyan etmişlerdir. Karşıoy beyan eden Anayasa Mahkemesi üyeleri belli bir siyasi akımın simgesi haline gelen figürlerin bir siyasi partinin tekeline bırakılmasının

65 <https://www.sondakika.com/haber/haber-anayasa-mahkemesinden-kirat-karari-6802024/> (erişim tarihi 16.6. 2021)

66 Anayasa Mahkemesi, 24.12.2014 tarih ve 29215 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25.09.2014 tarih ve Esas Sayısı: 2014/7 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2014/9 sayılı kararı, Üye Zühtü Arslan'ın karşıoyu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın C.02.0.CBS.0.01.02.04/317 ve C.02.0.CBS.0.01.02.04/496 sayılı yazıları.

siyasi parti özgürlüğünün özü ile çeliştiğine işaret etmelerine rağmen, çoğunluk görüşü aksi yönde olmuştur. Anayasa Mahkemesi bu kararıyla simgesel önemi olan motif ve figürlerin özünü kullanma hakkının sadece siyasi parti siciline daha önce kayıtlı olan siyasi partiye ait olduğunu içtihat etmiştir.

Şekil-5: Anayasa Mahkemesi'nin terkin kararından sonra Demokrat Parti, Doğru Yol Partisi ve Muhafazakar Yükseliş Partisi Amblemleri⁶⁷

4.8. Millet ve Adalet Partisi

1984 yılında kurulan ve MİLLET rumuzunu kullanan Millet Partisi Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak 19.11.2014 tarihinde kurulan ve MİLAD rumuzunu kullanan Millet ve Adalet Parti'sinin isim ve rumuzunun kendi parti isim ve rumuzları ile karıştırılabilecek nitelikte olduğunu iddia ederek, Millet ve Adalet Partisi isminin ve MİLAD rumuzunun siyasi parti sicilinde terkin edilmesi talebinde bulunmuştur.⁶⁸ Anayasa Mahkemesi gerek parti isminin gerekse de rumuzun iltibas teşkil etmediğine hükmederek talebin reddine karar vermiştir.

SONUÇ

Yargısal aktivizmden uzun süre muzdarip olmuş ülkemizde yargı organlarını siyaset alanına fazla dâhil etmenin ilave bir takım sorunlara yol açması muhtemel olsa da siyaset hukukunun tamamen yargı denetiminden bağışık olmasının da ciddi sonuçları olabileceği de göz önünde bulundurularak siyasi partiler hukuku ile ilgili konuların yetki ve görev sınırlarının yoruma en az izin verecek ölçüde yasal düzenlemeye konu edilmesi oldukça önemlidir.⁶⁹

67 <http://www.dyp.com.tr/sayfaver.asp?sid=29>, <https://www.myp.org.tr/>, <https://www.dp.org.tr/> (erişim tarihi 16.6. 2021)

68 Anayasa Mahkemesi, 3.4.2015 tarih ve 29315 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19.03.2015 tarih ve Esas Sayısı: 2015/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2015/1 sayılı kararı.

69 Fatih Güler, **Seçimlerin Yönetim ve Denetiminde Görev Alan Kurumların Yapısal ve İşlevsel Sorunlarını Giderici Çözümler**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2021, s. 158.

Siyasi partiler açısından yadsınamaz önemi haiz isim, amblem ve rumuzlar ile ilgili hukuka aykırılıklar 1983-2003 yılları arasında “orantılılık” ilkesine aykırı şekilde “kapatma” ile müeyyidelendirmiş, 2003-2009 yılları arasında ise “devlet yardımından tamamen veya kısmen yoksun bırakılma” gibi infaz kabiliyeti sınırlı bir yaptırım öngörülmüştür. 2009-2014 yılları arasında ise sadece siyasi ve psikolojik bir etkisi olabilecek ve “elverişlilik” ilkesine aykırı şekilde “ihtar” yaptırımının uygulama olanağı kalmıştır.

2014 yılında mevzuata dâhil olan “Terkin” yaptırımı ise, siyasi parti siciline daha sonradan kayıt olan siyasi Parti’nin hukuka aykırı eylemini sonlandırıp siyasi parti siciline daha önceden kayıt olan siyasi Parti’nin isim, amblem ve rumuzunu kullanma hakkını mutlak bir şekilde koruyarak gereklilik ve elverişlilik unsuru ile uyumlu bir yaptırım olmakla birlikte, siyasi parti siciline daha sonradan kayıt olan siyasi Parti’nin “siyasi faaliyete devam etme” hakkını koruyarak orantılılık ilkesi uyumludur. Bu haliyle “terkin” yaptırımı “kapatma” ve “ihtar” yaptırımlarının aksine, 1982 anayasasının 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması için öngörülen “ölçülülük” ilkesine uygun bir yaptırım olarak kabul edilmelidir.

Bunun yanında siyasi partilerin isim, amblem ve rumuzları ile ilgili hukuka aykırılıkların karara bağlanması için otuz günlük azami bir yargılama süresinin belirlenmesi, bazı siyasi parti kapatma davalarını 235 günde⁷⁰ bazı siyasi parti kapatma davalarını 1505 günde⁷¹ tamamlayan Anayasa Mahkemesi pratiği göz önünde bulundurulduğunda yerinde bir düzenleme olduğu söylenebilir. Anayasa Mahkemesi’nin de terkin ile ilgili başvuruları otuz günlük süreyi göz önünde bulundurarak karara bağladığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi’nin 2014 yılından sonra terkin başvuruları ile ilgili verdiği kararlara ilgili genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, Anayasa Mahkemesi’nin kanun koyucunun iradesi doğrultusunda ve hakkın özünü koruyacak nitelikte bir içtihat geliştirme eğiliminde olduğu söylenebilir.

“Terkin” yaptırımına benzer hususların siyasi partiler hukukunun diğer alanlarında uygulanması amacıyla yasama organının siyasi partiler hukuku ile farkındalığının yüksek düzeyde olması, değişen ve gelişen koşullar ışığında yeni fiili ve hukuki durumlar karşısında inisiyatif alması faydalı olacaktır.⁷²

70 Anayasa Mahkemesi, 22.02.1998 tarih ve 23226 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 16.01.1998 tarih ve Esas Sayısı:1997/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:1998/1 sayılı kararı

71 Anayasa Mahkemesi, 19.07.2003 tarih ve 25173 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 13.03.2003 tarih ve Esas Sayısı:1999/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:2003/1 sayılı kararı.

72 Güler, s. 159

KAYNAKÇA

- ASLAN, Düzgün Ülgen, “İltibas Suretiyle Markaya Tecavüz”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, No:36, 2018, ss. 143-170.
- BAKIRCI, Fahri, “TBMM’nin Askeri Güç Kullanması ve Kabulüne İlişkin Tezkereyi Görüşme Yöntemi Üzerine”, **Mülkiye Dergisi**, C:29 No:247, 2009, ss.87-97.
- BAKIRCI, Fahri, “Yasama Sürecinin Hızlandırılması ve Sakıncaları”, **Kanun Yapma Tekniği**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 2015, ss. 21-63.
- BAYKAL, Sanem, “Avrupa Birliği Katılım Süreci Bağlamında Kanun Yapım Süreci Ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin Rolü”, **Kanun Yapım Süreci Sempozyumu**, ,Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2011, ss. 50-65,
- BİLGE, Mehmet Emin, “Marka ve Ticaret Ünvanı Arasında İltibas”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C:1, No:2, 2015, ss. 7-22.
- DANIŞMA MECLİSİ, **Sıra Sayısı:333**, Siyasî Partiler Kanunu Tasarısı Ve Anayasa Komisyonu Raporu (1/624), 4 Şubat 1983, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/DM_/d02/c014/dm__02014055ss0333.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021),
- DİLBER, Fadime, “Siyasal Katılımda Siyasi Partilerin Amblem, Logo, Bayrak ve İsimlerinin Oy Verme Davranışı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Seçmen Algıları: Karaman İli Seçmenleri”, **International Social Sciences Studies Journal**, C:6, No:62, 2020, ss. 1973-1987.
- EREN, Fikret, **Mülkiyet Hukuku**, (Gözden Geçirilmiş 4. Baskı), Yetkin, Ankara, (2016).
- ERTAŞ, Şeref, SERDAR, İlknur, GÜRPINAR, Damla, **Eşya Hukuku (Zilyetlik, Tapu Sicili, Taşınmaz)**, (Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Baskı), Barış Yayınları, İzmir, (2014).
- EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), **Guidelines On Prohibition and Dissolution of Political Parties and Analogous Measures** Adopted by the Venice Commission at its 41th Plenary Session (Venice, 10-11 December 1999),2000.
- EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), **Guidelines On Political Party Regulation By Osce/Odihhr And Venice Commission**, Adopted by the Venice Commission at its 84th Plenary Session (Venice, 15-16 October 2010),2010.
- KAYA, Asım, “Amaçsal Yorum”, **Ankara Barosu Dergisi**, No:4, 2014, ss. 363-384.
- GÖZLER, Kemal, **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, 13. Baskı, Ekin, Bursa, 2012.

- GÖZLER, Kemal, “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, **Anayasa Yargısı**, Cilt 15, 1998, ss.207-243.
- GÜLER, Fatih, **Seçimlerin Yönetim ve Denetiminde Görev Alan Kurumların Yapısal ve İşlevsel Sorunlarını Giderici Çözümler**, Ekin, Bursa, 2021.
- GÜLER, Fatih. “1982 Anayasası Döneminde Açılan Siyasi Parti Kapatma Davalarında Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Yargısal Tutumları Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, **Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)**, C:7, No:1, 2021, ss. 192-208.
- KARAKOÇ, Yusuf, **Genel Vergi Hukuku (Vergi Usul Hukuku- Vergi Ceza Hukuku- Kamu İcra Hukuku- Vergi Yargılaması Hukuku)**, (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı), Yetkin, Ankara, 2014.
- MERT, Yener Lütfü. “Siyasal Partilerde Kurumsal Kimlik Çalışmaları: Web Siteleri Üzerinden Bir Analiz”, **Akdeniz İletişim Fakültesi Dergisi**, No:25, 2016, ss. 319-345.
- METİN, Yüksel, “Temel Hakların Sınırlandırılması ve Ölçülülük (Ölçülük İlkesi Evrensel Bir Anayasal İlke Midir?)”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: 7, No:1, 2017, .ss.1-74.
- MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ, **Sıra Sayısı:562**, Siyasî Partiler Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi: 1/624; Millî Güvenlik Konseyi: 1/486), 4 Mart 1983, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c008/mgk_01008141ss0562.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021).
- OKTAR, Ateş, **Vergi Hukuku**, 10.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2014.
- ÖDEN, Melih, **Türk Anayasa Hukukunda Siyasi Partilerin Anayasaya Aykırı Eylemleri Nedeniyle Kapatılmaları**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2003.
- ÖNCEL, Mualla, KUMRULU, Ahmet, ÇAĞAN, Nami, **Vergi Hukuku**, 24. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.
- ŞENYÜZ, Doğan, YÜCE, Mehmet, GERÇEK, Adnan, **Vergi Hukuku (Genel Hükümler)**, 6.Baskı, Ekin, Bursa, 2016.
- TAŞÇIOĞLU, Raci. “Seçim Kampanyalarındaki Dönüşüm: ‘Amerikanlaşma’ Bağlamında 3 Kasım 2002 Genel Seçimlerinde Genç Parti Seçim Kampanyası, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2007.
- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, **Adalet Komisyonu Tutanak Dergisi**, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 29 Mayıs 2014, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=722, (erişim tarihi 10.02.2021).

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, **Adalet Komisyonu Tutanak Dergisi**, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 28 Mayıs 2014, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=720, (erişim tarihi 10.02.2021).

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, **Kanun Teklifi**, Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve İstanbul Milletvekili Bülent Turan ile 1 Milletvekilinin Türk Ceza Kanunu ile Siyasi Partiler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Esas No: 2/2149 (27.05.2014), <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-2149.pdf>, (erişim tarihi 10.02.2021)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, **Tutanak Dergisi**, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 100. Birleşim, 10 Haziran, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=22167&P5=H&PAGE1=1&PAGE2=101, (erişim tarihi 10.02.2021).

TURHAN, Mehmet, “Siyasi Partilere İhtar”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C: 57, No:1, 2002, ss. 137-155.

ÜNSAL, Artun, **Siyaset ve Anayasa Mahkemesi (“Siyasal Sistem” Teorisi Açısından Türk Anayasa Mahkemesi)**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:443, Ankara, 1980.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI, 11.02.2019 tarihli Faaliyette Olan Siyasi Partiler Listesi <https://www.yargitaycb.gov.tr> (erişim tarihi 10.02.2021).

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI, 26.02.2015 tarihli Faaliyette Olan Siyasi Partiler Listesi <https://www.yargitaycb.gov.tr> (erişim tarihi 10.02.2021).

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Faaliyetleri (22.05.2015- 31.12.2017), https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/YCBS_Faaliyet_Raporu2.pdf, (erişim tarihi 10.02.2021).

YANIK, Murat, ÖZCAN, Hüseyin, **Siyasi Partiler Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul, 2011

Yeniden Genç Parti’ kuruluyor... <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeniden-genc-parti-kuruluyor-40130244>, (erişim tarihi 10.02.2021).

YİĞİT, Uğur (2008). “Siyasi Partilerin Temelli Kapatılması ve Kapatılması Arasındaki Farklar ve Kapatılan Partilerin Yeniden Açılması”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, No:75, 2008, ss. 165-176.

Mahkeme Kararları

ANAYASA MAHKEMESİ, 07.07.2009 tarih ve 27281 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 11.06.2009 tarih ve Esas No:2008/5 Karar No: 2009/81 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 17.07.1993 tarih ve 21640 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 14.06.1993 tarih ve Esas Sayısı:1993/1 (Siyasi Parti İhtar) Karar Sayısı:1993/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 13.03.2004 tarih ve 25401 sayılı Resmi **Gazetede** yayımlanan 10.02.2004 tarih ve Esas Sayısı:2004/1 (Siyasî Parti - İhtar) Karar Sayısı: 2004/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 12.10.2011 tarih ve Esas Sayısı:2010/1 (Siyasî Parti - İhtar) Karar Sayısı: 2011/2 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 12.05.2013 tarih ve 28645 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 10.1.2013 tarih ve Esas Sayısı:2012/1 (Siyasi Parti - İhtar) Karar Sayısı:2013/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 10.1.2013 tarih ve Esas Sayısı:2012/2 (Siyasi Parti - İhtar) Karar Sayısı:2013/2 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 24.12.2014 tarih ve 29215 sayılı **Resmi Gazete'de** yayımlanan 25.09.2014 tarih ve Esas Sayısı: 2014/7 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2014/9 sayılı kararı

ANAYASA MAHKEMESİ, 3.4.2015 tarih ve 29315 sayılı **Resmi Gazete'de** yayımlanan 19.03.2015 tarih ve Esas Sayısı: 2015/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı: 2015/1 sayılı kararı

ANAYASA MAHKEMESİ, 2.9.2016 tarih ve 29835 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 26.5.2016 tarih ve Esas Sayısı:2016/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/8 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 22.9.2016 tarih ve 29835 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 2.8.2016 tarih ve Esas Sayısı:2016/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/11 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 22.09.2016 tarih ve 29835 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 26.05.2016 tarih ve Esas Sayısı:2016/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/8 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 03.05.2016 tarih ve 29701 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 16.03.2016 tarih ve Esas Sayısı:2015/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/2 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 22.09.2016 tarih ve 29835 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 2.8.2016 tarih ve Esas Sayısı:2016/4 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2016/11 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 08.02.2017 tarih ve 29973 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 18.01.2017 tarih ve Esas Sayısı:2016/12 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2017/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 16.8.2018 tarih ve 30511 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 21.06.2018 tarihli Esas Sayısı:2018/1 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2018/9 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 29.7.2020 tarih ve 31200 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 25.06.2020 tarih ve Esas Sayısı:2018/11 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2020/7 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 29.7.2020 tarih ve 31200 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 25.06.2020 tarih ve Esas Sayısı:2018/7 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2020/5 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 09.02.2021 tarih ve 31390 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 14.01.2021 tarih ve Esas Sayısı:2020/5 (Değişik İşler) Karar Sayısı:2021/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 20.07.1971 tarih ve Esas Sayısı:1971/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:1971/3 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 24.04.1992 tarih ve 21208 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 24.04.1991 tarih ve Esas Sayısı:1990/2 (Siyasi Parti - Kapatma) Karar Sayısı:1991/2 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 25.10.1992 tarih ve 21208 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 10.7.1992 tarih ve Esas Sayısı:1991/2 (Siyasi Parti-Kapatma), Karar Sayısı:1992/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 15.02.1995 tarih ve 22203 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 13.09.1994 tarih ve Esas Sayısı:1994/1 (Siyasi Parti - Kapatma) Karar Sayısı:1994/3 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ,22.02.1998 tarih ve 23226 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 16.01.1998 tarih ve Esas Sayısı:1997/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:1998/1 sayılı kararı.

ANAYASA MAHKEMESİ, 19.07.2003 tarih ve 25173 sayılı **Resmi Gazetede** yayımlanan 13.03.2003 tarih ve Esas Sayısı:1999/1 (Siyasi Parti Kapatma) Karar Sayısı:2003/1 sayılı kararı.